

Kutumia akili katika kuelewa matini

Imam Abu Hanifa na shule yake ya kifiqhi kama mfano

Imefasiriwa

na

Profesa.Ayman Alasar

HOTUBA YA KWANZA.

Shukrani zote ni za Mwenyezi Mungu Mola wa viumbe vyote, Mwenye kusema ndani ya Kitabu chake Kitukufu: { *"Na hiki Kitabu, tumekuteremshia wewe, kimebarikiwa, ili wazizingatie Aya zake, na wawaidhike wenye akili"*, } na ninashuhudia kuwa hakuna Mola wa haki isipokuwa ni Mwenyezi Mungu peke yake asiye na mshirika, na ninashuhudia kuwa Mtume wetu Muhammad ni mja wake na Mtume wake. Ewe Mwenyezi Mungu tunakuomba sala salamu na baraka zimwendee Mtume Muhammad pamoja na watu wa nyumbani kwake na Maswahaba zake na wale wote waliowafuata kwa wema mpaka siku ya malipo.

Uislamu umehemiza sana kwa kutumia akili, kwa sababu akili ndiyo inayokusudiwa katika kufanya maamrishi, kama vile kuihifadhi akili ni lengo kubwa la Sharia ya Kiislamu.

Mola wetu (S.W) ametuongoza kutumia neema ya akili katika kutafakari na kutazama katika matukio ya ulimwengu ili kujua ukuu wake (S.W) na umoja wake, ambapo Mwenyezi Mungu

anasema: *"Hakika katika kuumbwa mbingu na ardhi na kukhitalifiana usiku na mchana ziko Ishara kwa wenye akili"*, na anasema pia (S.W): *"Na katika Ishara zake ni kuumba mbingu na ardhi, na kutafautiana ndimi zenu na rangi zenu. Hakika katika hayo zipo Ishara kwa wajuzi."* Bila shaka mfuasi wa Qur'ani tukufu atazingatia kuihimiza juu ya kutafakari kwa njia mbalimbali, kama katika kauli yake Mwenyezi Mungu (S.W): *"ili mpate kufaham"*, na kauli yake *"Basi je, hamzingatii?"*, na kauli yake *"kwa watu wanao tia mambo akilini"*, na kauli yake *"kwa watu wanao fikiri"*, na kauli yake *"kwa watu wanao fahamu"*.

Na wale wanaofikiria Sharia ya Kiislamu watagundua kuwa imewahimiza Wnachuoni\ Maulamaa kutumia akili katika Ijtihadi ili Kustanbiti hukumu za kisheria kutoka kwa dalili zilizoлезwa, kwa njia inayowarahisisha watu mambo ya maisha yao, na kuitengeneza hali zao za maisha ya Dunia na Akhera, pamoja na kuyahifadhi mambo thabiti ya Sharia bila ya kuyavunja, ambapo Mtume wetu (S.A.W) anasema: *"Ikiwa mtawala ametoa hukumu na amejitahidi sana na hukumu yake imekuwa sahihi, basi ana thawabu mbili, na ikiwa mtawala ametoa hukumu na amejitahidi sana na amekosa katika hukumu yake, basi atalipwa thawabu moja"*.

Hakuna shaka kwamba Imam Abu Hanifa al-Numan (Mwenyezi Mungu amrehemu), mmiliki wa madhihibu maarufu ya Hanafi, alikuwa mwanzilishi wa shule ya Kutumia akili katika kuelewa matini, Mwenyezi Mungu amempa akili nzuri, kwa hivyo hakukuwa na kuiga, na wala hakutosha kwa maana dhahiri ya matini; Badala yake, aliangalia malengo na makusudi yake, kwa hivyo Imam, (Mwenyezi Mungu amrehemu), alikuwa mwanzilishi wa shule ya akili katika kuelewa matini, hadi Maulama walisema juu yake: *"Watu wanamtegemea Abu Hanifa katika fiqhi"*.

Katika shule yake ya kifiqhi, Imam Abu Hanifa (Mwenyezi Mungu amrehemu) alizingatia wakati, mahali, hali za watu, tabia zao, na maumbile yao, na kile kilichopanuliwa ndani yake ni dalili za Al-Kiasu, Istihsanu, na desturi, kwa kutegemea juu ya hadithi ya bwana wetu Muadh (R.A), ndipo Mtume (S.A.W) akamwambia: wakati alipompeleka Yemen, "Utahukumu kwa nini?", alisema: "Kwa Kitabu cha Mwenyezi Mungu" Akasema: "Na ikiwa hatapata?", Akasema: "Kulingana na Sunnah ya Mtume wa Mungu (S.A.W) Akasema: "Na ikiwa hatapata?", Akasema: "Nitajitahidi kupata maoni yangu", Mtume (S.A.W) akasema: (sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, ambaye amefanikisha Mjumbe wa Mtume wa Mwenyezi Mungu", (S.A.W), (Mungu ambariki na mpe amani), na hadithi zingine zinazohimiza kutumia akili katika kuelewa matini ndani ya mfumo wa malengo ya jumla ya sheria.

HOTUBA YAPili

Ndugu zangu waislamu tunazungumza katika hotuba hii juu ya umuhimu wa kuitumia akili kwa kuifahamu matini katika mambo mbali mbali

Sifa njema zote ni za Mwenyezi Mungu, Mola wa walimwengu wote, na sala na amani ziwe juu ya Mwisho wa Manabii na Mitume, Bwana wetu Muhammad (S.A.W), na familia yake, na masahaba zake zote.

Kwa Hakika Dini zilikuja ili kuwafurahisha watu si kuwataabisha wao, ambapo Mwenyezi Mungu (S.W) anasema :"***T'AHA * Hatukukuteremshia Qur'ani ili upate mashaka.***", Mwenyezi Mungu (S.W) anasema pia: "***Wala hakuweka juu yenu mambo mazito katika Dini.***", Mwenyezi Mungu (S.W) anasema: "***Mwenyezi Mungu anakutakieni yaliyo mepesi wala***

hakutakieni yaliyo mazito'', na Nabii wetu (S.A.W) hakupewa kuchagua kati ya mambo mawili ila alichagua jambo la rahisi zaidi ya hayo mawili, maadamu halikuwa dhambi, ama ikiwa na dhambi, basi atakuwa mbali zaidi kuliko watu wote na jambo hilo. Kwa hivyo, ni muhimu kutumia akili katika kuelewa matini sahihi, na matumizi yake.

Walakini, tunasisitiza kwamba mwanafiqhi anapaswa kufahamu hali na maendeleo ya wakati wake, na ukweli wa watu, mila na desturi zao; ili awe na uwezo wa kutoa fatwa kulingana na mazingira yake na mazingira ya wakati wake, sio kwa mazingira na hali ya nyakati zingine tofauti. Basi atakayewapa watu fatwa bila kuangalia ukweli wa wakati wao, mahali, namna ya maisha na enzi yao, bila shaka atawajaalia katika shida na taabu, wakati Sharia yetu tukufu inategemea urahisi, upana, na usamehevu.

Ewe Mwenyezi Mungu, tupe ufahamu katika dini yetu, ulinde nchi yetu, na nchi zingine za walimwengu wote.